

**A Guideline for Elderly Club Development
Case Study of Khuanmao Subdistrict, Ratsada District, Trang
Province.**

Praekwan Rattanamani^{*}

Abstract

This study focuses on the problem and difficulty of the Khuanmao subdistrict's elderly club, how to develop the club, and aims to propose a guideline for policy implementation for the Khuanmao subdistrict administrative organization, Ratsada district, Trang province.

According to the findings, the problem and difficulties of the Khuanmao subdistrict's elderly club center on a lack of leadership from leading personnel, the club board's lack of management skills, club members' lack of participation in club activities, the club's lack of a verified location, the absence of responsible staff to maintain and carry out club activities, and a lack of funds. Increasing the members' participation in managing and developing the club, increasing the members' and staffs' participation in club activities, petitioning involved organizations to increase the club's funds, and ensuring that all personnel and

^{*} M. Pol. Sc. Candidate, Faculty of Political Sciences, Ramkhamhaeng University.

^{**} Received April 29, 2022; Revised June 27, 2022; Accepted June 28, 2022

organizations involved with the club understand the club's significance will ensure the club's continued development.

Keywords: Elderly Club, Development, Participation.

แนวทางการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุ กรณีศึกษา ตำบลควนเมา อำเภอธำรง จังหวัดตรัง

แพรวขวัญ รัตนมณี*

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุ กรณีศึกษาตำบลควนเมา อำเภอธำรง จังหวัดตรัง มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุตำบลควนเมา เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุตำบลควนเมา และเพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลควนเมา อำเภอธำรง จังหวัดตรัง

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุตำบลควนเมา ประกอบด้วยผู้นำขาดภาวะความเป็นผู้นำ คณะกรรมการชมรมขาดความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการชมรม สมาชิกไม่ให้ความสนใจในการเข้าร่วม

* นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

** ได้รับบทความ 29 เมษายน 2565; แก้ไขปรับปรุง 27 มิถุนายน 2565; อนุมัติให้จัดพิมพ์ 28 มิถุนายน 2565

ทำกิจกรรมของชมรมเท่าที่ควร ไม่มีสถานที่ตั้งชมรมที่ชัดเจน ไม่มีเจ้าหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุโดยตรง และการจัดสรรงบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เพียงพอ ซึ่งมีแนวทางในการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุตำบลควนเมา โดยการเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารและพัฒนาชมรมผู้สูงอายุร่วมกัน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชมรมและเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบกิจกรรมของชมรม สนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องร่วมกันสนับสนุนด้านงบประมาณในการทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อขับเคลื่อนชมรมผู้สูงอายุอย่างยั่งยืนต่อไป และสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของชมรมผู้สูงอายุ ทั้งบุคลากรภายในชมรม บุคลากรหน่วยงานของรัฐ เอกชน ตลอดจนภาคีเครือข่าย ในการพัฒนาชมรมอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : ชมรมผู้สูงอายุ, การพัฒนา, การมีส่วนร่วม

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

องค์การบริหารส่วนตำบลควนเมา มีประชากรจำนวน 7,020 คน (สถิติประชากร เดือนมิถุนายน 2560) มีจำนวนผู้สูงอายุจำนวน 866 คน คิดเป็นร้อยละ 12.37 ของประชากรตำบลควนเมา ทำให้ปัจจุบันตำบลควนเมาเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ อีกทั้งการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ จนทำให้เกิดชมรมผู้สูงอายุตำบลควนเมา ซึ่งได้จัดตั้งเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2551 จนถึงปัจจุบัน โดยมีนายสน หมีนละม้าย เป็นผู้ริเริ่มในการจัดตั้งชมรม และได้มีการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ กิจกรรมนันทนาการ และกิจกรรมเยี่ยมผู้สูงอายุที่เป็นผู้ป่วยติดเตียง เป็นต้น แต่ปัจจุบันชมรมผู้สูงอายุตำบลควนเมายังไม่เกิดการดำเนินงานเป็นผลสำเร็จที่สามารถเห็นได้ในเชิงรูปธรรม

ผู้ศึกษาสนใจในการศึกษาปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุตำบลควนเมา และศึกษาแนวทางการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุตำบลควนเมา อีกทั้งเพื่อนำผลการศึกษาที่ได้เป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลควนเมาที่ส่งผลต่อการดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุตำบลควนเมา อำเภอร้อยภู จังหวัดตรัง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุตำบลควนเมา
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุตำบลควนเมา
3. เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลควนเมา อำเภอร้อยภู จังหวัดตรัง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้ศึกษาทำการศึกษาในประเด็นปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุตำบลควนเมา แนวทางการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุตำบลควนเมา รวมทั้งข้อเสนอแนะในการดำเนินนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลควนเมา อำเภอร้อยภู จังหวัดตรัง
2. ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ ฝ่ายผู้บริหาร ข้าราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนเมา เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยเฉลิมพระเกียรติฯ ตำบลควนเมา และคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุตำบลควนเมา
3. ขอบเขตด้านพื้นที่การศึกษาค้นคว้าได้กำหนดขอบเขตพื้นที่ในการศึกษาภายในเขตตำบลควนเมา อำเภอร้อยภู จังหวัดตรัง

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาของงานวิจัย 20 ตุลาคม 2561 – 20 ธันวาคม 2561 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 2 เดือน

ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุตำบลควนเมา
2. ทำให้ทราบถึงแนวทางในการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุตำบลควนเมา
3. ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะในการดำเนินนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลควนเมา อำเภอรัษฎา จังหวัดตรัง

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในปี พ.ศ.2562 และเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในปี พ.ศ.2564 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2560, น. 24-25) หมายถึง ประชากรร้อยละ 20 ของประเทศเป็นผู้สูงอายุ ด้วยเหตุนี้จึงเกิดแนวคิดการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุเพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุ ก่อให้เกิดการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ

ชมรมผู้สูงอายุ ต้องมีจำนวนสมาชิกมากกว่า 30 คนขึ้นไป มีโครงสร้างต่าง ๆ ชัดเจน ได้แก่ การตั้งชื่อชมรม การกำหนดข้อบังคับ สถานที่ตั้งชมรมและการกำหนดคณะกรรมการ ชมรม อีกทั้งการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ต้องมีการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในชุมชน ได้แก่ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคท้องถิ่น และภาครัฐ รวมถึงส่วนสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานของชมรมสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งชมรมนั้น ต้องอาศัยปัจจัยความสำเร็จของชมรมผู้สูงอายุ

หลักการสร้างชมรมผู้สูงอายุให้เข้มแข็งและยั่งยืน (สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ, 2559, น. 9-10) ดังนี้ 1) ชมรมผู้สูงอายุควรบริหารจัดการโดยผู้สูงอายุ ไม่อยู่ภายใต้ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง มีระเบียบข้อบังคับในการบริหารชมรม มีสถานที่ตั้งที่มั่นคง ถาวร และมีป้ายชื่อชมรมผู้สูงอายุ 2) การบริหารงานในชมรมผู้สูงอายุต้องมีความโปร่งใส ยุติธรรม 3) มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในท้องถิ่นร่วมกับหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรเอกชนต่าง ๆ ตลอดทั้งมีการประชุมประจำเดือน และมีการจัดบันทึกการประชุม 4) มีความหลากหลายในการจัดกิจกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิก 5) การเสนอและการเขียนโครงการของงบประมาณในการจัดกิจกรรมเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม 6) ควรสมัครเป็นสมาชิกเครือข่ายของสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ ประจำจังหวัดหรือกลุ่มเขตที่ชมรมนั้นตั้งอยู่ และ 7) ประธานชมรมผู้สูงอายุต้องเป็นผู้ที่มีความเสียสละ ซื่อสัตย์ความประพฤติดี เป็นที่ยอมรับของสังคม มีความพร้อม มีความสามารถในการบริหารงาน และเป็นกลาง ไม่เอนเอียงเข้าฝ่ายการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่ง

ปัจจัยความสำเร็จของชมรมผู้สูงอายุ (สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ, 2559, น. 11) ประกอบด้วย 1) ผู้นำชมรมจะต้องมีภาวะผู้นำ มีจิตอาสา ฟังเสียงส่วนใหญ่ของสมาชิกในการเสนอและทำกิจกรรม และประธานไม่ถือความเห็นของตนเองเป็นใหญ่ 2) ความสามารถในการพึ่งตนเอง สามารถหาแหล่งเงินทุนในการทำกิจกรรมโดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน 3) ความสามารถในการประสานงานกับภาคี ทั้งภาครัฐ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โรงเรียน โรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบล โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลจังหวัด สาธารณสุขอำเภอ เป็นต้น ภาคท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบลเทศบาลเมือง เป็นต้น ภาคประชาสังคม เช่น วัด กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอาสาสมัคร กลุ่มแม่บ้าน เป็นต้น และภาคเอกชนและธุรกิจ เช่น มูลนิธิ สมาคม เป็นต้น 4) การดำเนินงานตามข้อบังคับ

ได้แก่ มีการประชุมคณะกรรมการและสมาชิกตามระเบียบข้อบังคับ สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม มีความโปร่งใส ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน

อุปสรรคและความล้มเหลวของชมรมผู้สูงอายุ (สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ, 2559, น. 12) ได้แก่ 1) ไม่มีกิจกรรมที่ต่อเนื่อง ประชุมไม่สม่ำเสมอ และไม่มีที่ตั้งชมรมที่ชัดเจน 2) ปัญหาด้านผู้นำ เช่น ประธานขาดภาวะความเป็นผู้นำ ความเป็นเผด็จการยึดเอาความเห็นของตนเป็นใหญ่ ไม่โปร่งใส ไม่มีจิตอาสา และไม่ทำตามข้อบังคับที่กำหนดไว้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณัฐรัฐิตตา เทวเลศสกุล, วณิฎา ศิริวรสกุล และชัชสรณ์ รอดยิ้ม (2559) ทำการศึกษาประเด็นแนวทางการพัฒนาผู้สูงอายุจากภาระให้เป็นพลัง กรณีศึกษาเทศบาลนครรังสิต โดยศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรค ศักยภาพ ความต้องการในการพัฒนาศักยภาพ และแนวทางการพัฒนาผู้สูงอายุจากภาระให้เป็นพลัง ในเขตเทศบาลนครรังสิต ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาและอุปสรรคของผู้สูงอายุ คือ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีร่างกายไม่แข็งแรง มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ต้องดิ้นรนทำกินจนไม่มีเวลาปฏิสัมพันธ์กันในครอบครัว มีรายได้และสวัสดิการที่ได้รับไม่เพียงพอ อีกทั้งบุคลากรในการดูแลผู้สูงอายุไม่เพียงพอ การจัดงบประมาณในการดูแลผู้สูงอายุยังไม่ครอบคลุม 2) ศักยภาพของผู้สูงอายุ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน 2.1) ด้านทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ คือ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความคิดอย่างเป็นระบบ มีประสบการณ์ มีความรู้ มีความคิดเป็นผู้นำ และมีการสื่อสารที่ชัดเจนพอสมควร 2.2) ด้านการทำงาน คือ ผู้สูงอายุเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญมาช่วยทำงานพัฒนาชุมชน 2.3) ด้านการมีส่วนร่วมและการอยู่ร่วมกันในสังคม คือ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน 3) ความต้องการ

ของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ด้านร่างกาย ด้านการพัฒนาความรู้ด้านรายได้และสวัสดิการสังคม และด้านครอบครัวและสังคม 4) แนวทางการพัฒนาผู้สูงอายุ ได้แก่ 4.1) ด้านการมีส่วนร่วม คือ การจัดกิจกรรมสันทนาการ 4.2) ด้านอาชีพ คือ การเชิญวิทยากรสอนอาชีพ และ 4.3) ด้านการบริหารจัดการ คือ การจัดตั้งชมรม 11 ชมรม

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นการศึกษาโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเอกสารที่ผ่านการค้นคว้า และเผยแพร่มาแล้วโดยผู้ศึกษาจะศึกษาแนวทางในการพัฒนาชมรมสูงอายุ ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุ ตลอดจนแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากบทความ เอกสาร วารสารทางวิชาการ และวิทยานิพนธ์ เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรค แนวทางการพัฒนาเพื่อนำมาเป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลควนเมา

2. การวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Guided interview) ฝ่ายผู้บริหาร ข้าราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนเมา หัวหน้างานสถานีอนามัยเฉลิมพระเกียรติฯ ตำบลควนเมา และคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุตำบลควนเมา ถึงทัศนคติที่มีต่อการดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน และแนวทางการแก้ไขปัญหา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร (Population) ได้แก่ ฝ่ายผู้บริหาร ข้าราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนเมา เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยเฉลิมพระเกียรติฯ และคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุตำบลควนเมา

2. กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) คือ เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างให้ตรงตามหลักเกณฑ์ที่มีคุณสมบัติตามที่ผู้ศึกษาต้องการ โดยการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) จำนวน 10 คน โดยพิจารณาจากคุณสมบัติ ดังนี้

2.1) ฝ่ายบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลควนเมา ได้แก่ ผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลควนเมา จำนวน 3 คน คือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลควนเมา รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลควนเมา และเลขานุการองค์การบริหารส่วนตำบลควนเมา

2.2) ข้าราชการ ได้แก่ ข้าราชการในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลควนเมาที่มีประสบการณ์การทำงานอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีการทำงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลควนเมา จำนวน 2 คน คือ หัวหน้าสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลควนเมา และนักพัฒนาชุมชนชำนาญการ

2.3) คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุตำบลควนเมา ได้แก่ คณะกรรมการผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมไม่น้อยกว่า 3 ปี และมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการทำงานของชมรม ผู้สูงอายุจำนวน 3 คน คือ ประธาน รองประธาน และเลขานุการ

2.4) เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยเฉลิมพระเกียรติ 60 พรรษา นวมินทราชินีตำบลควนเมา ได้แก่ เจ้าหน้าที่อนามัยที่มีประสบการณ์การทำงานอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 5 ปี และทำงานร่วมกับชมรมผู้สูงอายุ จำนวน 2 คน คือ หัวหน้าสถานีอนามัยเฉลิมพระเกียรติฯ และเจ้าหน้าที่อนามัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi- structured Interview) โดยผู้ศึกษาจะกำหนด

ประเด็นคำถามปลายเปิด และมีการปรับเปลี่ยนเพิ่มเติม เพื่อให้ได้คำตอบที่ครอบคลุม ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุ แนวทางการพัฒนาชมรม ผู้สูงอายุตำบลควนเมา รวมทั้งข้อเสนอแนะในการดำเนินนโยบายขององค์การบริหาร ส่วนตำบลควนเมาที่ส่งผลต่อชมรมผู้สูงอายุตำบลควนเมา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การวิจัยเอกสารทุติยภูมิ ที่จะศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความ ทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ เพื่อ ศึกษาปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุ ศึกษาแนวทาง ในการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุ รวมทั้งข้อเสนอแนะในการดำเนินนโยบายขององค์การ บริหารส่วนตำบลควนเมา

2. การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อจะศึกษาถึงข้อมูลพื้นฐานที่เฉพาะ ลงรายละเอียดต่าง ๆ เพราะการดำเนินงานของชมรม รวมทั้งการทำงานของแต่ละ องค์การจะมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ดังนั้นจึงต้องอาศัยการสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้างเพื่อเก็บข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ทั้งยังทำให้ผู้ศึกษา เข้าใจความแตกต่างของปัญหาเฉพาะพื้นที่นั้น ๆ ด้วย ทั้งนี้ การสัมภาษณ์แบบ กึ่งโครงสร้างจะเป็นลักษณะของการถามความคิดเห็น หรือมีคำถามกว้าง ๆ ที่มี ลักษณะปลายเปิด เพื่อป้องกันผู้ศึกษาหลงประเด็น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิง คุณภาพแบบการ วิเคราะห์ห้วม คือ ทั้งจากงานเอกสารและการสัมภาษณ์แบบ กึ่งโครงสร้าง

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาเชิงอธิบายภายใต้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย ทั้งจากการสรุปประเด็นสำคัญเรียงเรียงข้อมูลที่ได้ จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด และวิเคราะห์ตามแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมถึงนำข้อมูลจากเอกสาร บทความทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานของชมรม เพื่อนำผลการศึกษาเป็นแนวทางการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุตำบลควนเมา อำเภอรัษฎา จังหวัดตรัง อีกทั้งเป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลควนเมา อำเภอรัษฎา จังหวัดตรัง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเอกสารและการวิจัยภาคสนาม พบว่า

ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุเพื่ออธิบายถึงปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุ แนวทางการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุตำบลควนเมา และข้อเสนอแนะในการดำเนินนโยบาย จากผลการศึกษาหนังสือ วรรณกรรม วิทยานิพนธ์ เอกสาร ทางวิชาการ เอกสารของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง พบว่า การดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน ต้องอาศัยการประสานความร่วมมือและการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคท้องถิ่น โดยชมรมสามารถขอการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เช่น การขอสนับสนุนงบประมาณ อุปกรณ์เครื่องมือ และการขอวิทยากรให้ความรู้เป็นต้น ซึ่งการได้รับการสนับสนุนช่วยให้การดำเนินงานของชมรมเกิดความสำเร็จตามแผนงานที่วางไว้

หลักการสร้างชมรมผู้สูงอายุให้เข้มแข็งและยั่งยืนมีดังนี้ 1) บริหารจัดการโดยผู้สูงอายุ ไม่อยู่ภายใต้ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง มีระเบียบข้อบังคับใน

การบริหารชมรม มีสถานที่ตั้งที่มั่นคงถาวรและมีป้ายชื่อชมรมผู้สูงอายุ 2) มีความโปร่งใส ยุติธรรม 3) มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในท้องถิ่นร่วมกับหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรเอกชน 4) มีเอกลักษณ์และมีความหลากหลายในการจัดกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้ 5) การเสนอและการเขียนโครงการของงบประมาณในการจัดกิจกรรมเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม 6) ควรสมัครเป็นสมาชิกเครือข่ายของสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ ประจำจังหวัดหรือกลุ่มเขตที่ชมรมนั้นตั้งอยู่ และ 7) ประธานชมรมผู้สูงอายุต้องเป็นผู้ที่มีความเสียสละ ซื่อสัตย์ มีความประพฤติดี เป็นที่ยอมรับของสังคม มีความพร้อมและความสามารถในการบริหารงานอย่างเป็นกลาง

ในส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาสามารถวิเคราะห์และสรุปประเด็นสำคัญเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ดังนี้

1. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุตำบลควนเมาหลายประการ ดังนี้

1) ผู้นำขาดภาวะความเป็นผู้นำ ไม่มีประสบการณ์ในการทำงาน ทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุเป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่องได้

2) คณะกรรมการชมรมขาดความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการชมรมและการติดต่อประสานงานหน่วยงานภาครัฐ

3) สมาชิกไม่ให้ความสนใจในการเข้าร่วมทำกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุร่วมกันเท่าที่ควร เนื่องด้วยภาระหน้าที่ การสนับสนุนของครอบครัว และความไม่ต่อเนื่องของกิจกรรม

4) ไม่มีสถานที่ตั้งชมรมที่ชัดเจน

5) ไม่มีเจ้าหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุโดยตรง

6) การจัดสรรงบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เพียงพอ ไม่มีสัดส่วนที่ชัดเจนต่อการส่งเสริมหรือการสนับสนุนการทำกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ

2. แนวทางในการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุตำบลควนเมา ดังนี้

1) เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารและพัฒนาชมรมผู้สูงอายุร่วมกัน

2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชมรมและเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบกิจกรรมของชมรม โดยการประชาสัมพันธ์เพื่อขับเคลื่อนชมรม ด้วยการทำงานเป็นทีม ดูแลและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

3) สนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องร่วมกันสนับสนุนด้านงบประมาณในการทำกิจกรรมร่วมกัน และจัดกิจกรรมที่สนใจ เพื่อขับเคลื่อนชมรมผู้สูงอายุอย่างยั่งยืนต่อไป

4) สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของชมรมผู้สูงอายุ ทั้งบุคลากรภายในชมรม บุคลากรหน่วยงานของรัฐ เอกชน ตลอดจนภาคี เครือข่าย ในการพัฒนาชมรมอย่างต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะในการดำเนินนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลควนเมา อำเภอรัษฎา จังหวัดตรัง ดังนี้

1) ผู้บริหารองค์การต้องตระหนักถึงความสำคัญของชมรมผู้สูงอายุ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยการจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนชมรมผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน

2) จัดให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรม หรือโครงการที่สนใจโดยตรง มีการประชาสัมพันธ์แจ้งข่าวสาร เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชมรมทุกคน

3) ส่งเสริมและสนับสนุน โดยการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวันแก่สมาชิกของชมรมอย่างต่อเนื่อง

การอภิปรายผล

ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุตำบลควนเมา มีประเด็นที่นำมาอภิปรายดังนี้ 1) ผู้นำขาดภาวะความเป็นผู้นำ ไม่มีประสบการณ์ในการทำงาน ทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุเป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่องได้ 2) คณะกรรมการชมรมขาดความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการชมรมและการติดต่อประสานงานหน่วยงานภาครัฐ 3) สมาชิกไม่ให้ความสนใจในการเข้าร่วมทำกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุร่วมกันเท่าที่ควร เนื่องด้วยภาระหน้าที่ การสนับสนุนของครอบครัว และความต่อเนื่องของกิจกรรมที่แตกต่างกัน 4) ไม่มีสถานที่ตั้งชมรมที่ชัดเจน 5) ไม่มีเจ้าหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุโดยตรง และ 6) การจัดสรรงบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เพียงพอ ไม่มีสัดส่วนที่ชัดเจนต่อการส่งเสริมหรือการสนับสนุนการทำกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ สอดคล้องกับแนวคิดของสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ (2559, น. 12) ที่ได้สรุปอุปสรรคและความล้มเหลวของชมรมผู้สูงอายุว่า 1) ไม่มีกิจกรรมที่ต่อเนื่องประชุมไม่สม่ำเสมอ และไม่มีที่ตั้งชมรมที่ชัดเจน 2) มีปัญหาเกี่ยวกับประธานและผู้นำ เช่น 1) ประธานขาดภาวะความเป็นผู้นำ 2) ผู้นำเป็นเผด็จการ ยึดเอาความเห็นของตนเป็นใหญ่ 3) ผู้นำไม่โปร่งใส 4) ผู้นำไม่มีจิตอาสา และ 5) ผู้นำไม่ทำตามข้อบังคับที่กำหนดไว้

และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐจิตตา เทวเลิศสกุล, วณิภา ศิริวรสกุล และชัชสรณ์ รอดยิม (2559) ทำการศึกษาในประเด็น แนวทางการพัฒนาผู้สูงอายุจากภาระให้เป็นพลัง กรณีศึกษาเทศบาลนครรังสิต โดยศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคศักยภาพ ความต้องการในการพัฒนาศักยภาพ และแนวทางการพัฒนาผู้สูงอายุจากภาระให้เป็นพลังในเขตเทศบาลนครรังสิต ผลการศึกษพบว่า 1) ปัญหาและอุปสรรคของผู้สูงอายุ คือ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีร่างกายไม่แข็งแรง เกิดสภาวะอารมณ์ที่หงุดหงิดจากปัญหาสุขภาพและปัญหาสุขภาพแวดล้อม มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ต้องดิ้นรนทำกิน

จนไม่มีเวลาปฏิสัมพันธ์กันในครอบครัว มีรายได้และสวัสดิการที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิต อีกทั้งบุคลากรในการดูแลผู้สูงอายุไม่เพียงพอ การจัดงบประมาณในการดูแลผู้สูงอายุยังไม่ครอบคลุมต่อความต้องการของผู้สูงอายุ 2) ศักยภาพของผู้สูงอายุ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน (1) ด้านทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ (2) ด้านการทำงาน และ (3) ด้านการมีส่วนร่วมและการอยู่ร่วมกันในสังคม 3) ความต้องการของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย (1) ด้านร่างกาย คือ ต้องการศูนย์สุขภาพ และการดูแลตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ (2) ด้านการพัฒนาความรู้ คือ ต้องการการอบรมให้ความรู้ด้านต่าง ๆ (3) ด้านรายได้ และสวัสดิการสังคม คือ ต้องการรายได้จากเบี้ยยังชีพที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต และ (4) ด้าน ครอบครัวและสังคมคือ ต้องการให้ลูกหลานดูแลเอาใจใส่ตนอย่างใกล้ชิดทั้งด้านร่างกายและจิตใจ 4) แนวทางการพัฒนาผู้สูงอายุ ได้แก่ (1) ด้านการมีส่วนร่วม คือ การจัดกิจกรรมสันทนาการให้กับผู้สูงอายุ (2) ด้านอาชีพ คือ การเชิญวิทยากรหรืออาจารย์สอนอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ และ (3) ด้านการบริหารจัดการ คือ การจัดตั้งชมรม 11 ชมรม มีประธานชมรมเป็นตัวแทนประสานงาน

แนวทางในการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุตำบลควนเมา มีประเด็นที่นำมาอภิปรายดังนี้ 1) เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารและพัฒนาชมรมผู้สูงอายุร่วมกัน 2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชมรมและเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบกิจกรรมของชมรม โดยการประชาสัมพันธ์ เพื่อขับเคลื่อนชมรม ด้วยการทำงานเป็นทีม ดูแลและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 3) สนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องร่วมกันสนับสนุนด้านงบประมาณในการทำกิจกรรมร่วมกัน และจัดกิจกรรมที่สนใจ เพื่อขับเคลื่อนชมรมผู้สูงอายุอย่างยั่งยืนต่อไป 4) สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของชมรมผู้สูงอายุ ทั้งบุคลากรภายในชมรม บุคลากรหน่วยงานของรัฐ เอกชน ตลอดจนภาคีเครือข่าย ในการพัฒนาชมรมอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิด

ของสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ (2559, น. 11) ได้สรุปปัจจัยความสำเร็จของชมรมผู้สูงอายุไว้ ดังนี้ 1) ภาวะความเป็นผู้นำของประธานและคณะกรรมการชมรม 2) การเสียสละส่วนตนเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม เช่น เวลา เงิน และวัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น 3) การให้เกียรติซึ่งกันและกัน อีกทั้งการเคารพในการตัดสินใจของเสียงส่วนใหญ่ และให้ความสำคัญกับเสียงส่วนน้อย 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการเข้าร่วมและให้ความร่วมมือต่อการทำกิจกรรม 5) มีการสนับสนุนงบประมาณและอุปกรณ์ต่าง ๆ จากภาคีเครือข่าย 6) ความสามารถในการประสานงานในการร่วมทำกิจกรรมและการขอการสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย 7) ความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนจัดขึ้น และ 8) การบังคับใช้ระเบียบข้อบังคับและมีการดำเนินงานที่โปร่งใส

ข้อเสนอแนะในการดำเนินนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลควนเมา อำเภอรังษี จังหวัดตรัง

1) ผู้บริหารองค์การต้องตระหนักถึงความสำคัญของชมรมผู้สูงอายุ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกในพื้นที่ โดยการจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมในการสนับสนุน กิจกรรมต่างๆ เพื่อขับเคลื่อนชมรมผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน

2) จัดให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมหรือโครงการที่สนใจโดยตรง มีการประชาสัมพันธ์แจ้งข่าวสาร เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชมรมทุกคน

3) ส่งเสริมและสนับสนุน โดยการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวันแก่สมาชิกของชมรมอย่างต่อเนื่อง

สรุป

ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุตำบลควนเมา ประกอบด้วย 1) ผู้นำขาดภาวะความเป็นผู้นำ 2) คณะกรรมการชมรมขาดความรู้

ความสามารถในการบริหารจัดการชมรมและการติดต่อประสานงานหน่วยงานภาครัฐ

3) สมาชิกไม่ให้ความสนใจในการเข้าร่วมทำกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุร่วมกันเท่าที่ควร 4) ไม่มีสถานที่ตั้งชมรมที่ชัดเจน 5) ไม่มีเจ้าหน้าที่ที่จะดูแล และรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุโดยตรง 6) การจัดสรรงบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เพียงพอ โดยมีแนวทางในการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุตำบลควนเมา ดังนี้

- 1) เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารและพัฒนาชมรมผู้สูงอายุร่วมกัน
- 2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชมรมและเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบกิจกรรมของชมรม
- 3) สนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องร่วมกันสนับสนุนด้านงบประมาณในการทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อขับเคลื่อนชมรมผู้สูงอายุอย่างยั่งยืนต่อไป
- 4) สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของชมรมผู้สูงอายุ ทั้งบุคลากรภายในชมรม บุคลากรหน่วยงานของรัฐ เอกชน ตลอดจนภาคีเครือข่าย ในการพัฒนาชมรมอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ข้าราชการ และคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลควนเมา ควรตระหนักถึงความสำคัญของชมรมผู้สูงอายุการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมหรือโครงการ และ จัดสรรงบประมาณ อีกทั้งเป็นหน่วยงานหลักในการให้ความสนับสนุนการดำเนินงานของชมรม เพื่อการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุตำบลควนเมาอย่างต่อเนื่อง และชมรมผู้สูงอายุควรมีสมาชิกสมทบและข้าราชการเกษียณ ร่วมเป็นคณะกรรมการชมรม เพื่อการขับเคลื่อนพัฒนาชมรมให้เกิดความหลากหลายทางความคิดในการดำเนินกิจกรรม

บรรณานุกรม

ณัฐจิตตา เทวาลีศสกุล, วณิฎา ศิริวรสกุล และชัชสรัญ รอดยิ้ม. (2559). แนว
ทางการพัฒนาผู้สูงอายุจากภาระให้เป็นพลัง กรณีศึกษาเทศบาลนคร
รังสิต. Veridian E-Journal Silpakorn University 9(1): 529-530.

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2560). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.
2559. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรินเทอรี่ จำกัด.

สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ. (2559). คู่มือชมรมผู้สูงอายุ. ค้นเมื่อ
11 พฤศจิกายน 2560 จาก <http://www.dop.go.th/th/know/5/23>